

Sygnatura akt III Ko 75/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lipca 2020 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim w III Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący sędzia Katarzyna Sztandar

Protokolant starszy sekretarz sądowy Bożena Wolfram

w obecności Prokuratora Katarzyny Tomeczyk

po rozpoznaniu na rozprawie głównej w dniu 7 lipca 2020 roku

sprawy z wniosku pełnomocnika wnioskodawcy A. S.

o zadośćuczynienie i odszkodowanie

orzeka:

- na podstawie art. 8 ust. 1, art. 8a ust 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 2018r. poz. 2099) oddala wniosek;
- koszty postępowania przejmują na rachunek Skarbu Państwa.

UZASADNIENIE		
Formularz UWO	Sygnatura akt	III Ko 75/20
WNIOSKODAWCA		
A. S.		
ZWIĘZŁE PRZEDSTAWIENIE ZGŁOSZONEGO ŻĄDANIA		
1.	Odszkodowanie (kwota główna)	Odsetki
	- 1.868,08 złotych - 16.251,60 złotych	odsetki ustawowe za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty
2.	Zadośćuczynienie (kwota główna)	Odsetki

	- 406.042,50 złotych - 3.475.418,50 złotych	odsetki ustawowe za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty
3.	Inne	
1.	zasądzenie na rzecz wnioskodawcy kosztów ustanowienia pełnomocnika w wysokości 6-krotności stawki minimalnej z uwagi na znaczny stopień skomplikowania sprawy wraz z należnym podatkiem VAT.	

Ustalenie faktów			
Fakty uznane za udowodnione			
Lp.	Fakt	Dowód	Numer karty
1.	A. S. został zatrzymany w dniu 14 grudnia 1981 roku w oparciu o decyzję o internowaniu nr 172 wydaną przez Komendanta Wojewódzkiego MO na podstawie art. 42 dekretu z 12 grudnia 1981 roku o ochronie bezpieczeństwa Państwa i porządku publicznego w czasie obowiązywania stanu wojennego, w której uznano, że jego pozostawanie na wolności zagrażałoby bezpieczeństwu Państwa i porządkowi publicznemu przez to, że nie przestrzega norm i zasad porządku prawnego, nawołuje do niepokoju społecznych. Został umieszczony	Nakaz zatrzymania decyzja o internowaniu zeznania wnioskodawcy	k. 81 k. 82 k. 973-976

	<p>najpierw w Areszcie Śledczym w S., a następnie w Areszcie Śledczym w R.. Wnioskodawca źle znosił pobyt w izolacji. Był osadzony wspólnie z innymi internowanymi, poddany surowemu rygorowi więziennemu. Warunki bytowe były bardzo trudne. Funkcjonariusze traktowali go ordynarnie i krzyczeli.</p>		
2.	<p>W dniu 23 grudnia 1981 roku Komendant Wojewódzki MO wydał decyzję o uchyleniu internowania. W dniu 24 grudnia 1981 roku A. S. został zwolniony i zobowiązany do stawiennictwa w Komendzie Wojewódzkiej MO w P.. Wcześniej, w dniu 20 grudnia 1981 roku, podczas prowadzonych rozmów, A. S. został dobrowolnie pozyskany do współpracy ze Służbą Bezpieczeństwa - jako tajny współpracownik o pseudonimie (...). Współpraca miała zapewnić dopływ informacji ze środowiska aktywnych działaczy (...) w miejscu pracy a także informacji o zagrożeniach powodujących marnotrawstwo, niegospodarność i konflikty wśród załogi. Podpisał też oświadczenie o lojalności, tj. zobowiązanie do zaniechania wszelkiej działalności szkodliwej dla</p>	<p>decyzja o uchyleniu internowania świadcstwo zwolnienia karta rejestracyjna kwestionariusz notatki meldunek</p>	<p>k.86 k. 87 k. 62 k.93-98 k. 108-110 k.119</p>

	<p>Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i przestrzegania obowiązującego porządku prawnego. Od połowy lutego 1982 roku wnioskodawca unikał spotkań z funkcjonariuszami SB, przestał przekazywać informacje, a z informacji od innych osób wynikało, że A. S. uczestniczy w tajnych spotkaniach działaczy (...), chodzi w zakładzie ze znaczkiem (...) i utrzymuje bliskie kontakty z księdzem z D.. Podczas rozmowy w dniu 16 kwietnia 1982 roku wnioskodawca stanowczo odmówił dalszej współpracy i powiedział, że zobowiązanie do współpracy z SB podpisał tylko dlatego, że chciał aby zwolniono go z Aresztu. Wobec tego w dniu 27 kwietnia 1982 roku rozwiązano z nim współpracę. W okresie tej współpracy przekazał funkcjonariuszom SB łącznie dwie informacje pisemne i trzy informacje ustne. Miały one charakter ogólny i nie był za to wynagradzany.</p>		
3.	<p>Z uwagi na obawy, że A. S. może ponownie podjąć działalność związkową i polityczną, w dniu 12 lipca 1982 roku założono na niego kwestionariusz o kryptonimie (...), w ramach którego systematycznie kontrolowano jego dalsze zachowanie zarówno w</p>	<p>meldunki karta rejestracyjna raport kwestionariusz rozwiązanie współpracy notatki</p>	<p>k. 119, 164 k. 63, 66 k.165-166, 173-175 k. 111-115 k.116-117 k. 169</p>

miejscu pracy jak i w miejscu zamieszkania w oparciu o informacje uzyskiwane od innych osób (donosicieli). Prowadzono z nim także rozmowy profilaktyczno – ostrzegawcze mające na celu doprowadzenie do zaniechania negatywnej działalności. W dniu 25 marca 1985 roku zakończono prowadzenie kwestionariusza (...), ponieważ A. S. ponownie został pozyskany dobrowolnie jako tajny współpracownik do współpracy z SB o pseudonimie (...). Wnioskodawca był wtedy zatrudniony w (...) jako pracownik fizyczny (z pracy w fabryce (...)) zrezygnował w listopadzie 1984 roku z uwagi na zbyt niskie zarobki). Mieszkał w hotelu robotniczym, przy czym okazało się, że nie ma możliwości otrzymania tam mieszkania. Był niezadowolony z tej sytuacji i chciał ponownie wrócić do dawnego miejsca zatrudnienia. Dlatego zdecydował się na współpracę. Jej celem było informowanie Służby Bezpieczeństwa o zachowaniu byłych działaczy (...) z fabryki (...). W początkowym okresie współpracy wnioskodawca odbył 6 spotkań z funkcjonariuszem SB, przy czym przekazywane przez niego informacje miały charakter ogólny.

	<p>Proponowano mu przyjęcie pieniędzy w zamian za informacje, ale odmówił. Później unikał kolejnych spotkań i nie przychodził na umówione spotkania. Dlatego w dniu 11 marca 1987 roku zakończono z nim współpracę - z uwagi na niechęć do współpracy. Jednocześnie z innych źródeł osobowych funkcjonariusze SB mieli wiedzę, że A. S. nie utrzymywał już kontaktów z byłymi działaczami (...) i prowadził domatorski tryb życia.</p>		
4.	<p>Po wprowadzeniu w Polsce stanu wojennego w dniu 13 grudnia 1981 roku, władze państwowe rozpoczęły represje wobec działaczy niepodległościowych. W dniu 8 października 1982 roku uchwalono nową ustawę o związkach zawodowych, w której wskazano na potrzebę tworzenia nowych grup inicjatywnych, które miały dawać początek nowym związkom zawodowym, kontrolowanym przez ówczesną władzę i będącym następcą zdelegalizowanej (...). Przyczyniło się to do wzrostu napięcia w zakładach pracy. Wobec tego organy władzy podjęły działania zmierzające do powołania na długoterminowe ćwiczenia wojskowe przeciwników politycznych z</p>	<p>kserokopie dokumentów z IPN k.123-131, 133-134, 141, zeznania A. S. dokumentacja lekarska</p>	<p>k.973-976 k.42-55</p>

Solidarności. W dniu 21 października 1982 roku Szef Służby Bezpieczeństwa wskazał na zagrożenie płynące ze strony sił antysocjalistycznych, polecił sporządzenie planów, zakładających skuteczne udaremnienie działań opozycji, dotyczących między innymi organizacji strajku generalnego zaplanowanego na 10 listopada 1982 roku. W dniu 26 października 1982 roku Szef Sztabu (...) Wojska Polskiego wydał zarządzenie nr (...) M., w którym polecił między innymi powołanie określonej grupy żołnierzy rezerwy na ćwiczenia wojskowe i wcielenie ich do określonych jednostek wojskowych. Polecono dowódcom okręgów wojskowych powołanie w dniach 5-6 listopada 1982 roku podoficerów i szeregowych rezerwy do odbycia 3 miesięcznej czynnej służby wojskowej w ramach ćwiczeń wojskowych. Wybór żołnierzy dokonywany był na podstawie wykazów imiennych, sporządzonych przez terenowe organy administracji wojskowej przy współudziale organów (...). W związku z wykonaniem powyższego zarządzenia A. S. został powołany do odbycia 3-miesięcznego przeszkolenia wojskowego. Zgodnie z wezwaniem, w dniu

5 listopada 1982 roku stawiał się w Jednostce Wojskowej w C.. Wnioskodawca źle znosił pobyt w jednostce. Warunki bytowe były bardzo trudne, było zimno, mieszkał w baraku w pomieszczeniu razem z kilkunastoma innymi osobami. Był źle traktowany przez dowódców, którzy odnosili się do niego ostro. Podczas pobytu wraz z innymi kopał okopy, maszerował w ciągu dnia (15 km) lub w nocy w masce przeciwgazowej i z plecakiem (5 km). Osadzonym przeprowadzano rewizje, nie mogli słuchać radia, możliwe było tylko oglądanie dziennika telewizyjnego. A. S. przebywał w tej jednostce do 31 stycznia 1983 roku. Został zwolniony ze względu na zły stan zdrowia. Przebywał w szpitalu na oddziale (...) z rozpoznaniem (...). Nie powrócił od razu do pracy, ponieważ przez miesiąc przebywał na zwolnieniu lekarskim. U wnioskodawcy po raz pierwszy stwierdzono (...), gdy miał około 18 lat. Wtedy też przebywał w szpitalu. Po opuszczeniu szpitala czuł się dobrze i nie leczył się aż do czasu pobytu w jednostce w C., kiedy trafił do szpitala ze względu na pogorszenie stanu zdrowia. Od tego czasu kontynuował leczenie (...),

	przy czym również pracował do 1992 roku, kiedy to przeszedł na rentę.		
5.	<p>Przed internowaniem A. S. pracował w Fabryce (...) w D. jako graver ręczny w wydziale Narzędziowni. Był członkiem Prezydium Komisji Zakładowej (...). W dniu 15 listopada 1981 roku został oddelegowany do (...), gdzie pracował do chwili wprowadzenia stanu wojennego. W ramach tej pracy zajmował się sprawami pracowniczymi, socjalno – bytowymi i interwencyjnymi. Po uchyleniu decyzji o internowaniu powrócił na wcześniej zajmowane stanowisko z taką samą grupą zaszeregowania.</p> <p>Miał żonę i dwoje małych dzieci w wieku 2 i 6 lat. Żona w czasie jego internowania nie pracowała zawodowo i przebywała na urlopie wychowawczym, ponieważ młodsze dziecko chorowało. W czasie pobytu wnioskodawcy w C. pracowała, ale jej dochody były niewielkie. Za czas internowania i czas pobytu wnioskodawcy w jednostce otrzymywała wynagrodzenie należne mężowi.</p> <p>A. S. zdecydował się na współpracę z SB, ponieważ źle znosił pobyt w Areszcie, nie mógł spać i był podłamany. Za drugim</p>	informacja zeznania: A. S. B. S.	k. 138 k.973-976 k.976-978

	razem zdecydował się na współpracę, ponieważ chciał wrócić do pracy w (...), a rodzina miała trudną sytuację finansową.		
Fakty uznane za nieudowodnione			
Lp.	Fakt	Dowód	Numer karty

ocena DOWODÓW		
Dowody będące podstawą ustalenia faktów		
Lp. faktu z pkt 3.1	Dowód	Zwięźle o powodach uznania dowodu
	dowody wymienione w tabeli – Ustalenie faktów	<p>Sąd uznał za wiarygodne i nie budzące wątpliwości dowody w postaci kserokopii dokumentów załączonych do akt sprawy w połączeniu z zeznaniami wnioskodawcy i jego żony B. S..</p> <p>Podstawę dla dochodzonych przez wnioskodawcę roszczeń stanowi art. 8 ust. 1 i art. 8a ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku (Dz. U. z 2018r., poz. 2099) o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu państwa polskiego. Zgodnie z treścią art. 8 ust. 1 wymienionej ustawy - osobie, wobec której stwierdzono nieważność orzeczenia albo wydano decyzję o internowaniu w związku z wprowadzeniem w dniu 13 stycznia 1981 roku w Polsce stanu wojennego, przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za</p>

doznaną krzywdę wynikłe z wykonania orzeczenia albo decyzji. Z kolei zgodnie z treścią art. 8a ust. 1 ustawy - osobie, która w okresie od dnia 1 listopada 1982 roku do dnia 28 lutego 1983 roku pełniła czynną służbę wojskową, do której odbycia została powołana za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę.

Stan faktyczny wskazuje, że z uwagi na wprowadzenie stanu wojennego, A. S. był internowany w okresie od 14 grudnia 1981 roku do 24 grudnia 1981 roku oraz że w okresie od 5 listopada 1982 roku do 31 stycznia 1983 roku pełnił służbę wojskową, przy czym jego powołanie do służby miało związek z prowadzoną przez niego działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Jednocześnie jednak, wnioskodawca został dwukrotnie pozyskany na zasadzie dobrowolności do współpracy ze Służbą Bezpieczeństwa: jako tajny współpracownik o pseudonimie (...) w okresie od 20 grudnia 1981 roku do 27 kwietnia 1982 roku, a później jako tajny współpracownik o pseudonimie (...) w okresie od 25 marca 1985 roku do 11 marca 1987 roku.

Zgodnie z art. 8 ust. 5 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego osobom, które w jakimkolwiek okresie od dnia 1 stycznia 1944 r. do dnia 31 grudnia 1989

r. prowadziły działalność, która była zaprzeczeniem działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, nie przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę wynikłe z wykonania orzeczenia, którego stwierdzono nieważność, albo decyzji o internowaniu, która z mocy prawa została uznana za nieważną. Bez znaczenia jest przy tym to, czy działalność taka miała miejsce przed, czy też po wydaniu takiego orzeczenia albo decyzji. (postanowienie SN z 22.02.2012r., IVKK 166/11). W myśl art. 8a ust. 2 wyżej wymienionej ustawy to samo uregulowanie dotyczy pełnienia czynnej służby wojskowej w okresie od 1 listopada 1982 roku do 28 lutego 1983 roku..

Ustalenia faktyczne wyraźnie wskazują, że A. S. w swej działalności prezentował dwie zupełnie różne postawy. Jedną – uprawniającą do wystąpienia z wnioskiem o odszkodowanie i zadośćuczynienie za internowanie i pełnienie służby wojskowej, ale pod warunkiem prawego postępowania zarówno przed jak i po internowaniu i odbyciu służby oraz drugą, która takiemu uprawnieniu zdecydowanie przeczy.

Ze względu na tę drugą postawę Sąd doszedł do wniosku, że fakt bycia tajnym współpracownikiem Służby Bezpieczeństwa stanowi negatywną przesłankę do uzyskania przez wnioskodawcę odszkodowania i zadośćuczynienia za okres internowania i pełnienia służby wojskowej. Z możliwości ubiegania się o te świadczenia wyłączone są bowiem osoby, które w jakimkolwiek momencie swojego życia w okresie od 1 stycznia 1944

roku do 31 grudnia 1989 roku wykazały się postawą i działaniami sprzecznymi z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, a takim działaniem jest niewątpliwie fakt bycia tajnym współpracownikiem SB.

Sąd oceniając zachowanie wnioskodawcy uwzględnił, że sam fakt podpisania oświadczenia o lojalności (tj. zobowiązania do zaniechania wszelkiej działalności szkodliwej dla Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, w szczególności do przestrzegania obowiązującego porządku prawnego), które wnioskodawca również podpisał, nie pozbawia jeszcze możliwości starania się o odszkodowanie i zadośćuczynienie na podstawie ustawy rehabilitacyjnej.

Prawa ubiegania się o te świadczenia nie pozbawia także sam fakt podpisania zobowiązania do współpracy ze Służbą Bezpieczeństwa, o ile do faktycznej współpracy w ogóle nie doszło. W niniejszej sprawie ustalenia faktyczne wskazują jednak, że w obu przypadkach współpraca wnioskodawcy nie ograniczyła się tylko do samej deklaracji woli i dopełnienia formalnych procedur, lecz została faktycznie podjęta i urzeczywistniona poprzez przekazywanie informacji funkcjonariuszom SB.

Po raz pierwszy do nawiązania współpracy doszło po kilku dniach internowania wnioskodawcy, tj. w dniu 20 grudnia 1981 roku. W ramach tej współpracy A. S. przekazał trzy informacje ustne i dwie pisemne o charakterze ogólnym, przy czym w dniu 27 kwietnia 1982 roku

współpracę tę rozwiązano, ponieważ wnioskodawca oświadczył, że zobowiązanie podpisał tylko w celu uchylecia internowania i odmówił dalszej współpracy.

O ile jeszcze, opisana wyżej współpraca, trwała dość krótko, to podjęta później, kolejna współpraca ze Służbami Bezpieczeństwa trwała już przez okres dwóch lat. W tym okresie, jak wynika z dokumentów IPN, A. S. również przekazywał informacje, następnie zaczął unikać spotkań, a w rezultacie rozwiązano z nim współpracę ze względu na jego niechęć do współpracy.

W ocenie Sądu taka postawa wnioskodawcy nie może zasługiwać na akceptację, a tym samym wyklucza możliwość zasądzenia odszkodowania i zadośćuczynienia za wcześniejsze represjonowanie. Negatywnie należało ocenić podawane przez wnioskodawcę powody nawiązania współpracy z SB, stanowiące niejako kalkulację opłacalności tych działań, tj. chęć opuszczenia Aresztu Śledczego i powrót do domu za pierwszym razem oraz chęć zmiany miejsca zatrudnienia za drugim razem. Z dokumentów uzyskanych z IPN wynika, że w obu przypadkach informacje przekazywane przez wnioskodawcę miały charakter ogólny, przy czym nie otrzymywał za nie pieniędzy, ale to nie zmienia faktu, że jednak dwukrotnie był tajnym współpracownikiem Służby Bezpieczeństwa, przekazywał informacje funkcjonariuszom SB, przy czym w drugim przypadku współpraca ta trwała bardzo długo, bo aż dwa lata.

Należy zaznaczyć, że intencją ustawodawcy było przyznawanie rekompensat tym, którzy swoją

postawą, zachowaniem i oporem nie tylko prowadzili walkę niepodległościową, ale w tej walce okazali się niezłomni, a ich działalność nie mogłaby być uznana za zaprzeczenie działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, nie tylko przed, ale również i po zapadłych, pozbawiających ich wolności, orzeczeniach lub decyzji o internowaniu.

W odniesieniu do takich postaw – ocena postawy wnioskodawcy nie może być oceniona pozytywnie, ponieważ wnioskodawca nie wykazał się ani konsekwencją ani stanowczością w tej walce, przy czym jak już wyżej napisano, pierwszą współpracę podjął już po kilku dniach internowania aby opuścić areszt, a drugą - w zamian za umożliwienie mu powrotu do pracy w fabryce (...), z której wcześniej sam zrezygnował.

Oceny tej nie zmienia fakt leczenia (...)wnioskodawcy. Nie można zgodzić się z twierdzeniem pełnomocnika wnioskodawcy, że w momencie nawiązywania współpracy z SB wnioskodawca był nieświadomy tego co czynił, był niepoczytalny, ponieważ wskazane wyżej dowody wskazują, że normalnie funkcjonował w społeczeństwie, miał żonę, dzieci, pracował, prowadził działalność związkową w ramach (...), a decyzje o współpracy podejmował z określonych, konkretnych powodów, co sam przyznał, tj. w pierwszym przypadku - chciał opuścić areszt, a w drugim – chciał zmienić pracę. Trudno więc przyjąć, że nie były to decyzje przemyślane i świadome. Reasumując stwierdzić należy, że nie sposób zaprzeczyć niepodległościowej działalności

		wnioskodawcy, jaka miała miejsce tuż przed, jak i później po internowaniu, jednak nałożenie przez ustawodawcę obowiązku przekrojowego badania życiorysu wnioskodawcy i ustalenie jego agenturalnej działalności spowodowało wydanie rozstrzygnięcia oddalającego wnioszek.
<i>Dowody nieuwzględnione przy ustaleniu faktów (dowody, które sąd uznał za niewiarygodne oraz niemające znaczenia dla ustalenia faktów)</i>		
Lp. faktu z pkt 3.1 albo 3.2	Dowód	Zwięźle o powodach nieuwzględnienia dowodu
PODSTAWA PRAWNA		
Odszkodowanie		
1.	Kwota główna	Odsetki
Zwięźle o powodach podstawy prawnej		
Zadośćuczynienie		
2.	Kwota główna	Odsetki
Zwięźle o powodach podstawy prawnej		
Inne		
3.		

Zwięźle o powodach podstawy prawnej		
ROZSTRZYGNIĘCIE SĄDU W PRZEDMIOCIE ŻĄDANIA		
Zwięźle o powodach rozstrzygnięcia		
Odszkodowanie		
1.	Kwota główna	Odsetki
Zadośćuczynienie		
Inne		
Inne ROZSTRZYGNIĘCIA Zawarte w WYROKU		
Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności	

Koszty procesu	
Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności
2.	O kosztach postępowania Sąd orzekł w oparciu o art. 554 § 4 kpk.

PODPIS